

Lähtettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Mielipide VISIO-vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 4670 jäsentä loppuvuonna 2025) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnosuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toimintaalue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa on perehtynyt VISIO – innovatiivinen vihreä siirtymä - vaihemaakuntakaavan kaavaluonnokseen sekä muuhun aineistoon ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Luonnosvaiheeseen edennyt VISIO on Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava, jonka tarkoituksena on täydentää olemassa olevaa maakuntakaavakokonaisuutta vihreään siirtymään kytkeytyvien teemojen (energia, teollinen tuotanto, kiertotalous ja maa-aineshuolto, luonto ja hiilensidonta, logistiikka ja pitkänmatkan henkilöliikenne sekä vesihuolto ja vesivarat) sekä maanpuolustuksen osalta. Kaavan läpileikkaavia näkökulmia ovat lisäksi mm. ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä innovatiivinen vihreä siirtymä, ja eräs kaavan keskeisistä tavoitteista on maakunnan vihreän siirtymän edistäminen alueidenkäytön kautta. Vaihemaakuntakaavan tavoitevuosi on 2050 ja kaava kattaa koko Uudenmaan alueen.

Pidämme nyt nähtävillä ollutta kaavaluonnosta selkeästi esitettynä ja hyvin valmisteltuna, ja monin paikoin luonnoksessa otetaan erinomaisia ja tarpeellisia edistysaskeleita. **Merkittävin näistä on tärkeiden lintualueiden osoittaminen kaavakartassa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina luo-ominaisuusmerkinnällä.** Samaten esimerkiksi aurinkovoimaa koskevat yleiset suunnittelumääräykset edustavat huomattavaa parannusta ja kehitystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan nähden. Erityisesti määräys ohjata maakunnallisesti merkittävien aurinkovoimaloiden sijoittaminen oikeusvaikutteisen kuntatasoisen kaavoituksen kautta selkeyttää nykyistä

tilannetta ja edesauttaa hankkeiden luontovaikutusten arviointia. Samoin määräys teollisen kokoluokan (teho yli 1 MWp) sijoittamisesta ensisijaisesti jo rakennetuille tai ihmisen muokkaamille alueille sekä olemassa olevan yhdyskuntarakenteen läheisyyteen on kannatettava. **Katsomme kuitenkin, että maakunnallisesti merkittävien aurinkovoimaloiden pinta-alan raja-arvoksi esitettyä yli 50 hehtaarin kokoa tulee täsmentää ehdotusvaiheeseen merkittävästi pienemmäksi 15 hehtaariin.** Lisäksi maakunnallisesti merkittävät aurinkovoimala-alueet tulee osoittaa kaavakartalla.

Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja lisääminen

Kaavaselostuksessa ilmaistut VISIO-kaavahankkeen ja Uudenmaan liiton tavoitteet maakunnallisesta hiilineutraaliuudesta vuoteen 2030 mennessä ja pyrkimyksestä olla vihreän ja puhtaan siirtymän edelläkävijä sekä kansallisesti että kansainvälisesti ovat kiitettäviä. Toistamme osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa esittämämme muistutuksen siitä, että vihreä siirtymä ei voi olla vihreää saati puhdasta, mikäli sitä edistetään luontoarvojen kustannuksella ja luontokatoa aiheuttaen. Vihreän siirtymän hankkeiden keskeinen haaste eli erilaisten maankäyttöintressien yhteensovittamisen tarve ja suunnittelun kompleksisuus on tunnistettu kaavan tausta-aineistossa, ja ilahduttavasti kaavaluonnos on näiltä osin edennyt kestävämpään suuntaan aiempaan nähden. OAS-vaiheessa Uudenmaan metsälinnuston kannalta elintärkeille yhtenäisille metsämantereille eli Nuuksion järviylängölle, Sipoonkorven seudulle ja Kytäjän-Usmen metsäalueelle tai näiden alueiden välittömään läheisyyteen tunnistetut vihreän siirtymän fokus- ja potentiaalialueet tai vetyverkoston kehittämissinjit ovat luonnoksen kaavakartalla täsmentyneet, eikä näille metsämantereille tai niiden läheisyyteen ole osoitettu niiden yhtenäisyyttä uhkaavaa maankäyttöä.

Tausta-aineistossa todetaan (kaavaselostuksen alaotsikko 7.1.2) kaavan kannustavan ekologiseen kompensatioon, ennallistamiseen ja hiilensidonnan huomioimiseen. Tämä jää kuitenkin kaavaluonnoksessa kovin abstraktiksi ekologisten kehittämisvyöhykkeiden eko-merkinnästä huolimatta, ja toivomme kaavaehdotuksen sisältävän tarkempaa tietoa siitä, kuinka Euroopan Unionin ennallistamisasetus ja Suomen kansallinen ennallistamissuunnitelma tullaan huomioimaan. **Niin ikään Suomen kansainväliset sitoumukset suojellun pinta-alan lisäämiseksi 30 %:n (josta 10 % tiukasti suojeltua pinta-alaa) vuoteen 2030 mennessä tulee huomioida ja ottaa vahvemmin mukaan maakuntakaavatyöhön. Pidämme tärkeänä, että VISIO-kaavan jatkosuunnittelussa edistetään nykyisten suojelualueiden laajentamista ja uusien alueiden perustamista.**

Ekologisia kehittämisvyöhykkeitä tulee jatkossa osoittaa lisää erityisesti ojitetuille suokohteille kaavaluonnosta varten laaditun Uudenmaan luonnon monimuotoisuusselvityksen esittämällä tavalla. Muistutamme myös, että Uudellamaalla on runsaasti sellaisia linnustollisesti merkittäviä kosteikko-, levähdys- ja saaristokohteita, joiden arvojen heikentämistä tai hävittämistä ei käytännössä voida kompensoida muualla. Lisäksi esitämme, että **ehdotusvaiheessa huomioitaisiin käytöstä poistuneiden ja poistuvien turvetuotantoalueiden ennallistamispotentiaali esimerkiksi lintukosteikoiksi** sen sijaan, että näitä alueita pidettäisiin yksinomaan potentiaalisina sijoituskohteina aurinkovoimalle.

Huomioimme myös, että kaavamerkinnoissä ja -määräyksissä sekä muussa aineistossa esitetty **hiilensidonnan lisääminen siihen soveltuvilla alueilla ei saa käytännössä tarkoittaa suoalueiden tai maakunnallisesti tärkeisiin levähdysalueisiin lukeutuvien peltojen metsittämistä niiden luontoarvojen kustannuksella.** Tämä tulee varmistaa ja esittää selkeästi kaavaehdotusvaiheeseen mennessä.

Pidämme kaavaluonnoksessa esitettyjä merkintöjä ja määräyksiä viheryhteyksiin ja viheryhteystarpeisiin liittyen asianmukaisina ja riittävinä, eikä näitä merkintöjä tule kaavaehdotukseen edetessä heikentää nyt esitetystä.

Tärkeiden lintualueiden luo-merkintä

Kansainvälisesti tärkeiden IBA-lintualueiden osoittaminen kaavakartassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina luo-merkinnällä on erittäin tervetullut ja odotettu lisäys, joka auttaa osaltaan paikkaamaan näiden linnustoarvoiltaan suojelualueisiin rinnastettavien alueiden oikeudellista asemaa. **IBA-alueiden luo-merkintä on käytännön tasolla VISIO-kaavan merkittävin yksittäinen edistysaskel aluesuojelukokonaisuuden vahvistamiseksi sekä linnustolle tärkeiden alueiden huomioimiseksi yksityiskohtaisempaa alueidenkäyttöä ajatellen.** Tästä luonnosvaiheen valmistelu ansaitsee varauksettoman kiitoksen, ja IBA-alueiden luo-merkintä asiaan liittyvine kaavamääräyksineen tulee ehdottomasti säilyttää prosessin kaikissa vaiheissa lainvoimaiseen kaavaan saakka. Huomautamme kuitenkin, että Nuuksion järviylängön osalta kaavakartassa luo-merkinnällä esitetty IBA-alueerajaus ei ole täysin ajantasainen: vuonna 2025 päivitetty alueerajaus sisältää myös Salmen alueen ja ulottuu laajemmalle sekä Karjakaivon–Pirttimäen että Vaakkoin alueilla.¹

Kansallisesti tärkeiden FINIBA-alueiden osoittamista luo-merkinnällä pidämme sen sijaan tarpeettomana ja harhaanjohtavana sen vuoksi, että vuosituhannen taitteessa toteutettu FINIBA-hanke on monilta osin vanhentunut sekä alueerajauksiltaan, lajistoltaan ja kriteereiltään että luontoarvoiltaan. Vanhat FINIBA-alueet ovat käytännössä poikkeuksetta myös maakunnallisesti tärkeitä MAALI-alueita, ja **Tringan kanta on, että FINIBA-alueiden sijaan VISIO-kaavan luo-merkintä kohdistetaan Uudenmaan MAALI-alueille.** Kaavan tausta-aineistossa perustellaan MAALI-alueiden poisjättämistä sillä, että MAALI-alueiden sisältämien luontoarvojen katsottiin olevan vaihtelevampia kuin FINIBA- tai IBA-alueiden vastaavien arvojen. Tringan toimialueen maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden verkosto on tunnistettu ja raportoitu ensi kerran vuonna 2010 (Ellermaa 2010), ja verkostoa on päivitetty metsälintujen ja saaristolintujen pesimäalueiden sekä maakunnallisesti tärkeiden muutonaikaisten levähdysalueiden osalta vuonna 2018 (Aintila & Ellermaa 2018, Ellermaa 2018 a–b). **Korostamme, että MAALI-alueiden valinta ja rajaaminen perustuu erittäin laajaan ja kattavaan aineistoon ja nimenomaisesti Uudenmaan oloihin luotuun kriteeristöön (ml. lajikohtaiset yksilö- tai parimäärät sekä säännöllisyys), ja MAALI-alueet edustavat parhaan saatavilla olevan tiedon mukaisia Uudenmaan arvokkaimpia ja tärkeimpiä linnustokohteita.**

Näin ollen katsomme, että kaavaselostuksen väite luontoarvojen vaihtelevuudesta ei pidä paikkaansa, ja että niin pesimä- kuin kerääntymäalueiden osalta MAALI-verkosto on käytännössä korvannut FINIBA-alueet. **MAALI-alueverkosto on myös luotu täsmälleen siksi, että maakunnan kaikkein arvokkaimmat lintualueet huomioitaisiin kaavahierarkian alempien tasojen ohella myös koko maakunnan alueidenkäyttöä ohjaavan maakuntatason kaavoituksessa (Ellermaa 2010).** Maakunnallisten arvoalueiden verkostoa myös pidetään alati ajan tasalla, ja Tringa on toteuttamassa vuodenvaihteessa 2026–2027 maakunnallisesti tärkeiden muutonaikaisten levähdysalueiden päivityksen. Alueidenkäyttöä maakuntatasolla pitkäaikaisesti ohjaavan ja pitkälle tulevaisuuteen tähtäävän kaavan on syytä huomioida tämä päivitystyö ja tuorein saatavilla oleva tieto, jotta maakunnan linnustollisesti tärkeimpien alueiden arvot voidaan turvata.

Lopuksi

VISIO-kaavaluonnos tuo paljon konkretiaa useisiin OAS-vaiheessa abstrakteiksi ja epämääräisiksi jääneisiin seikkoihin ja esittää jo tässä vaiheessa erinomaisia ratkaisuja maankäyttöintressien yhteensovittamiseksi ja

¹ Ajantasainen, kaikkiaan 127 km² kattava rajaaminen löytyy osoitteesta <https://datazone.birdlife.org/site/factsheet/1301-nuukio>. (Sivustolla vierailtu viimeksi 6.5.2026)

eritoten luontoarvojen turvaamiseksi. Kiitämme myös toimivaksi osoittautunutta kuulemisprosessia, ja toivomme vuorovaikutuksen jatkavan samalla linjalla kaavaprosessin edetessä.

Helsingissä 8.5.2026

Aleksi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet

Aintila, A. – Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät lintujen muutonaikaiset kerääntymäalueet Uudellamaalla. Tringa 1/2018.

Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 4/2010–1/2011.

Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät saaristolintujen pesimäalueet Uudellamaalla. Tringa 3/2018 (Ellermaa 2018a)

Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät metsälintujen pesimäalueet Uudellamaalla. Tringa 4/2018 (Ellermaa 2018b)